

Innst. 458 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:41 S (2012–2013)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å effektivisere arbeidsinnvandringen til Norge gjennom enklere regler, bedre rutiner og raskere saksbehandling

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen gjeninnføre en spesialtjennel slik at bedrifter får mulighet til å ansette ikke-faglærte arbeidsinnvandrere fra land utenfor EØS-området.
2. Stortinget ber regjeringen utvide dagens jobbsøkerlisum slik at personer utenfor EØS lettere kan få søke jobb i Norge.
3. Stortinget ber regjeringen utvide «tidlig arbeidsstart» ved å åpne for at bedrifter, utdannings- og forskningsinstitusjoner forhåndsgodkjennes slik at utenlandske arbeidstakere kan påbegynne arbeidet sitt mens Utlendingsdirektoratet (UDI) behandler søknaden.
4. Stortinget ber regjeringen gjennomgå godkjenningssystemet for utenlandsk utdanning og innføre en tidsfrist slik at det blir enklere og raskere å få godkjent utenlandsk utdanning.
5. Stortinget ber regjeringen endre reglene for arbeidstillatelse som faglært, slik at kravene til kompetanse i større grad bestemmes av arbeidsgiverne.
6. Stortinget ber regjeringen forenkle prosedyrene for forlengelse/fornyelse av arbeidstillatelser.
7. Stortinget ber regjeringen sette i gang et arbeid med sikte på å forenkle både regler og prosedyrer for å sikre rask godkjenning av arbeidssøkere til Norge.
8. Stortinget ber regjeringen forenkle regelverket og prosedyrene for arbeidsinnvandrere fra ikke-EU-land som ønsker å ha ektefelle/barn med til Norge.
9. Stortinget ber regjeringen sørge for at søknader om arbeids- og oppholdstillatelse behandler familien under ett og at personnummer utstedes til hele familien med en gang vedtaket foreligger.
10. Stortinget ber regjeringen utarbeide retningslinjer for politidistriktene som forenkler mottak av arbeids- og oppholdssøknader og med krav om at søknader som mottas sendes UDI innen en kort tidsfrist.
11. Stortinget ber regjeringen fremme en sak om hvordan staten kan bidra til å sikre arbeidsinnvandrere grunnleggende norskopplæring, der aktører fra frivillige og ideelle organisasjoner trekkes inn, slik at man får en effektiv og fleksibel undervisning tilpasset arbeidsinnvandreneres behov.
12. Stortinget ber regjeringen styrke og modernisere informasjons- og veiledningssystemene for å tilpasse disse til den nye virkeligheten med mange arbeidsinnvandrere. For å løse disse utfordringene bør frivillige og ideelle organisasjoner i større grad trekkes inn i dette arbeidet.»

Bakgrunn

Det vises i dokumentet til at det er bred politisk enighet om at Norge trenger utenlandsk arbeidskraft. Det vises blant annet til behandlingen av St.meld. nr. 18 (2007–2008) Arbeidsinnvandring, der Stortingets flertall, alle unntatt representantene fra Fremskritt-

partiet, var enige om at regelverket på området skulle gjøres enklere og mer oversiktlig, at saksbehandlingsprosedyrene skulle forbedres og at det skulle iverksettes en rekke andre tiltak for å legge til rette for å dekke behovet for utenlandsk arbeidskraft. Forslagsstillerne viser til at norsk arbeids- og næringsliv vil ha behov for spesialkompetanse for å klare konkurransen med internasjonale selskaper, og at det ikke er noen selvfølge at den kompetente arbeidskraften søker seg til Norge.

Forslagsstillerne mener det fortsatt er for vanskelig å få kvalifisert arbeidskraft til Norge.

Forslagsstillerne mener det var uheldig at utlendingsforskriften § 6-2 om spesialistkvoten ble opphevet 15. januar 2013. I stedet mener forslagsstillerne at en burde ha innført en ordning hvor mennesker som har fått et arbeid i Norge, får oppholdstillatelse på en byråkratisk måte – uten å måtte avvente en søknadsbehandling. I Sverige fungerer et slikt etterspørselstyrt system bra, men det er strenge kriterier, og det ønsker forslagsstillerne innført her også.

Forslagsstillerne viser til at det fra bedrifter meldes om saksbehandlingstider på opptil seks måneder for arbeidstakere fra ikke-EU-land. Dette er en klar ulempe for norske bedrifter som er avhengige av utenlandsk kompetanse.

Forslagsstillerne viser til at Arbeidstilsynet, politiet, Skatteetaten og Utlendingsdirektoratet har etablert tre servicesentre for utenlandske arbeidstakere i Norge (SUA): i Oslo, Stavanger og Kirkenes. Formålet med sentrene er at både arbeidsgivere og arbeidstakere skal få veiledning og rask behandling av søknader. Forslagsstillerne mener det var et fornuftig tiltak å samlokalisere disse myndighetene. Likevel vil forslagsstillerne understreke at saksbehandlingsprosessen i dag ikke er rask og smidig nok for å tilfredsstille næringslivets behov for rask rekruttering av utenlandsk arbeidskraft. Selve saksbehandlingen i SUA er raskere, men det hjelper søkeren lite, siden det kan ta flere uker fra arbeidstakeren logger seg inn på SUA før vedkommende får time. For borgere fra EU-land tar det enda lengre tid.

Forslagsstillerne viser til at det er politiet som tar imot søknaden om arbeids- og oppholdstillatelsen i de byene der det ikke er SUA. Forslagsstillerne er kjent med at dette er et ledd som gjør at saksbehandlingen tar ytterligere tid.

Forslagsstillerne er glad for at det er krav til UDI om rask saksbehandling også for familien til arbeidstakeren, men er kjent med at det i praksis kan ta lang tid før familien får opphold. Forslagsstillerne har stor forståelse for at en arbeidstaker ikke ønsker å flytte til et annet land uten familien og ønsker derfor at retningslinjene for behandling av søknader til familie-medlemmer behandles samtidig med arbeidstakeren.

Forslagsstillerne viser til at Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) har store utfordringer knyttet til saksbehandlingstid. Forslagsstillerne mener det er behov for en helhetlig gjennomgang av hele godkjenningssystemet for utenlandsk utdanning, samt innføre en konkret tidsfrist slik at det blir enklere og raskere å få godkjent utdanning fra et annet land. Fremtidige budsjettbevilgninger, samt endringer i dagens finansieringsmodell for NOKUT, må ta hensyn til dette.

Forslagsstillerne viser til at NOU 2011:14 Bedre integrering fremhever hvor viktig det er at arbeidsinnvandrere kan nyttiggjøre seg av medbrakt kompetanse. En viktig forutsetning for dette er norskundervisning. Forslagsstillerne mener at staten bør ta et større finansielt ansvar for norskundervisning til arbeidsinnvandrere, gjennom økt tilskudd til norskopplæring i kommunene. Forslagsstillerne mener også at det er viktig å trekke inn andre aktører i privat sektor og ideelle organisasjoner.

Forslagsstillerne viser til at det er et stort behov for å styrke og modernisere informasjons- og veiledningssystemene rettet mot arbeidsinnvandrere (NOU 2011:14). Det er spesielt i den første tiden mange arbeidsinnvandrere faller utenfor. Informasjons- og veiledningssystemene må styrkes i førstelinjen som møter arbeidsinnvandrerne – både nettsidene og språkkunnskapen hos de ansatte må forbedres. Servicesenteret for utenlandske arbeidstakere (SUA), som yter service for dem som har fått en arbeidskontrakt vedrørende skattekort, registrering hos politiet samt Arbeidstilsynets virkeområde, dekker bare i begrenset grad arbeidsinnvandrernes behov. Det offentlige bør derfor bli avlastet når det gjelder flere av disse tjenestene gjennom privat sektor, herunder frivillige organisasjoner.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 19. mars 2013 til Arbeidsdepartementet ved statsråd Anniken Huitfeldt om departementets vurdering av representantforslaget. Brev fra statsråden av 14. mai 2013 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Lise Christoffersen, Hilde Magnusson, Ingalill Olsen og Eirik Sivertsen, fra Framskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, Morten Ørsal Johansen og Åge Starheim, fra Høyre, Øyvind Halleraker og Michael Tetzschner, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Aksel Hagen, fra Senterpartiet, Heidi Greni, og fra Kris-

telig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, vil understreke viktigheten av å rekruttere kvalifisert arbeidskraft på en rask og effektiv måte. Det er derfor en forutsetning at landet har gode rutiner, enkle regler og rask saksbehandling for arbeidsinnvandrere.

For å opprettholde dagens velferdsnivå og sikre verdiskapning gjennom en levende kunnskapsøkonomi, mener komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, at Norge må føre en politikk som gjør landet i stand til å hevde seg internasjonalt i konkurransen om kompetent arbeidskraft.

Flertallet viser til at norsk arbeids- og næringsliv vil ha behov for spesialkompetanse for å klare konkurransen med internasjonale selskaper, og at det ikke er noen selvfølge at den kompetente arbeidskraften søker seg til Norge. Det er derfor svært viktig at man har raske, klare og forutsigbare regler knyttet til arbeidsinnvandring.

Flertallet viser til at kun 5 pst. av innvandrere som søker seg til EU-landene, har høyere utdanning eller er faglærte, mot over 50 pst. av dem som får oppholdstillatelse i USA.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at flere av forslagene som reises, er identiske med forslag som Stortinget allerede har behandlet i inneværende periode, 10. november 2011 (jf. Dokument 8:150 S (2010–2011), representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Helleland, Michael Tetzschner, Siri A. Meling og Per-Kristian Foss om å sikre vekstfremmende arbeidsinnvandring). Dette flertallet viser i den forbindelse til sine merknader i Innst. 36 S (2011–2012). Det gjelder forslagene om forhåndsgodkjenning av bedrifter mv., at kompetansekrav i større grad kan bestemmes av arbeidsgiverne, om forenklinger av regler og prosedyrer for arbeidsgivere fra ikke-EU-land og om å behandle søknader fra familier under ett, med samtidig utstedelse av personnummer.

I forbindelse med det foreliggende forslaget fra representantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden, viser komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Vens-

treparti og Senterpartiet, til statsrådets svarbrev, datert 14. mai 2013 (vedlagt), og gir sin tilslutning til statsrådets vurderinger av hvert enkelt av de 12 forslagene som fremmes i representantforslaget. Det framgår av statsrådets svar at forslagene enten er gjennomført allerede, har vært vurdert tidligere og/eller anses som en mindre effektiv løsning enn de ordningene som gjelder i dag.

Når det gjelder forslag nr. 4 om godkjenningsordningen for utenlandsk utdanning, viser et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, til at dette også var et tema i Meld. St. 6 (2012–2013) En helhetlig integreringspolitikk, som ble behandlet i Stortinget 21. mars 2013. I tilhørende Innst. 248 S (2012–2013) viser en samlet komité til NOU 2011:3 Kompetansesarbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet og til Meld. St. 13 (2012–2013) Ta heile Noreg i bruk. Distrikts- og regionalpolitikken, der en effektiv godkjenningsordning for utdanning fra utlandet ses som vesentlig for at arbeidsgivere skal kunne ta i bruk denne ressursen over hele landet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Dokument 8:150 S (2010–2011) om å sikre vekstfremmende arbeidsinnvandring, og er positive til at mange av forslagene fra Venstre er likelydende eller i tråd med intensjonene i Høyres tidligere foreslåtte politikk i Stortinget.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:41 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å effektivisere arbeidsinnvandringen til Norge gjennom enklere regler, bedre rutiner og raskere saksbehandling – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 10. juni 2013

Aksel Hagen

leder

Øyvind Halleraker

ordfører

Vedlegg**Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 14. mai 2013****Representantforslag 41 S (2012-2013)**

Jeg viser til Kommunal- og forvaltningskomiteens brev fra 19. mars 2013 med anmodning om min vurdering av representantforslag 41 S (2012-2013) fra representantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å effektivisere arbeidsinnvandringen til Norge gjennom enklere regler, bedre rutiner og raske saksbehandling.

Representantforslaget er oppsummert i 12 punkter. Innledningsvis vil jeg understreke at jeg deler forslagsstillernes syn på viktigheten av å rekruttere kvalifisert arbeidskraft på en rask og effektiv måte. Norge har de senere årene hatt rekordhøy innvandring, og arbeid har vært den viktigste innvandringsgrunnen. Tallene og tilbakemeldinger fra arbeidsgivere tyder ikke på at det er store administrative barrierer som vanskeliggjør rekruttering eller motvirker arbeidsinnvandring til Norge.

Representantforslagene

1. STORTINGET BER REGJERINGEN GJENINNFØRE EN SPESIALISTHJEMMEL SLIK AT BEDRIFTER FÅR MULIGHET TIL Å ANSETTE IKKE-FAGLÆRTE ARBEIDSINNVANDRERE FRA LAND UTENFOR EØS-OMRÅDET.

Det nye utlendingsregelverket som trådte i kraft 1. januar 2010, innførte et nytt søkegrunnlag; spesialist. Formålet med spesialistbestemmelsen var å legge til rette for rask og effektiv rekruttering av *høyt kvalifisert arbeidskraft* fra land utenfor EØS-området. Det var en forutsetning at arbeidet som skulle utføres, krevde kvalifikasjoner. Det ble satt enkle og oversiktlige vilkår for tillatelsen (lønnstilbud på minimum 500 000) samtidig som det ble overlatt til arbeidsgiver å vurdere arbeidstakerens kompetanse. Spesialistbestemmelsen ble som kjent opphevet i januar i år, særlig på grunn av utilsiktet bruk av ordningen. Opplysninger fra politiet og Utlendingsdirektoratet viste at tillatelse ble gitt til bedrifter som i liten grad trenger kvalifisert arbeidskraft og som neppe har økonomi til å bære lønnskostnadene, slik som matvare-/restaurantnæringen. Politiet har også avdekket at arbeidstakere har betalt tilbake store beløp til arbeidsgiveren gjennom arbeidsåret. Høringen av forslaget om å oppheve bestemmelsen viste at relativt få arbeidsgivere benyttet ordningen. Behovet for en slik ordning er også mindre etter at saksbehandlingstiden i arbeidssaker er gått vesentlig ned.

Representantene foreslår å innføre en spesialisthjemmel som legger til rette for at norske bedrifter skal få mulighet til å rekruttere *ufaglært arbeidskraft* fra land utenfor EØS-området. Vi har en etterspørselsdrevet arbeidsinnvandringspolitikk i Norge, og innvandringen skal bidra til å dekke etterspørselen etter arbeidskraft slik at vi får et velfungerende arbeidsmarked. Arbeidsmarkedet for ufaglært arbeidskraft dekkes av blant annet nordmenn, utlendinger som er kommet som asylsøkere, familieinnvandrere og er dessuten åpent for hele EØS-området. Behovet for ufaglært arbeidskraft bør enkelt kunne dekkes av disse gruppene. Samtidig er det viktig å få dem i arbeid. Dette er bakgrunnen for at vi i utgangspunktet bare ønsker å åpne arbeidsmarkedet for faglært arbeidsinnvandring fra tredjeland, slik St.meld. nr. 18 (2007-2008) *Arbeidsinnvandring* uttrykker. Jeg ser ingen grunn til å utvide arbeidsinnvandringen til arbeidstakergrupper vi allerede har god tilgang til.

2. STORTINGET BER REGJERINGEN UTVIDE DAGENS JOBSØKERVISUM SLIK AT PERSONER UTENFOR EØS-OMRÅDET LETTERE KAN FÅ SØKE JOBB I NORGE.

Jeg er enig med representantene i at det er viktig å lage ordninger for at faglærte fra land utenfor EØS-området på en enkel måte skal få anledning til å komme inn på det norske arbeidsmarkedet. Like viktig er det å treffe målgruppen som har den kompetansen vi ønsker å tiltrekke oss. I tråd med representantforslaget innførte det nye utlendingsregelverket en ordning med oppholdstillatelse til faglærte arbeidssøkere. Ordningen ga arbeidssøkere fra tredjeland på minst faglært nivå mulighet til å komme til Norge og søke arbeid her i inntil 6 måneder, tilsvarende arbeidssøkende fra EØS-området. Etter en omfattende økning i antall søknader fra år til år ble departementet sommeren 2012 informert av Utlendingsdirektoratet og flere utenriksstasjoner, blant annet India og Sri Lanka, om antatt misbruk av ordningen etter funn av en rekke forfalskede dokumenter. En gjennomgang av ordningen viste at få med slik tillatelse fikk ny tillatelse som faglært. Bestemmelsen syntes heller ikke å bli brukt av arbeidsgivere til aktiv rekruttering. Ordningen så videre ut til å bli misbrukt av agenter som tar penger av søkerne for å få oppholdstillatelse i Norge. Gjennomgangen førte til at ordningen ble opphevet sammen med spesialistbestemmelsen i januar i år. Visumpliktige tredjelands-

borgere kan ikke lenger komme til Norge for å lete etter arbeid.

For utlendinger med kompetanse som faglært og som ikke trenger visum, har vi en unntaksbestemmelse for arbeidssøkere. De kan ta opphold i landet i inntil 6 måneder for å søke arbeid. Etter tre måneder må de melde seg for politiet og gi informasjon om at de søker arbeid. Det er en forutsetning at utlendingen har tilstrekkelige midler til oppholdet og til tilbakereisen.

3. STORTINGET BER REGJERINGEN UTVIDE ”TIDLIG ARBEIDSSSTART” VED Å ÅPNE FOR AT BEDRIFTER, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSINSTITUSJONER FORHÅNDSGODKJENNES SLIK AT UTENLANDSKE ARBEIDSTAKERE KAN PÅBEGYNNE ARBEIDET SITT MENS UTLENDINGSDIREKTORATET (UDI) BEHANDLER SØKNADEN.

Under arbeidet med Arbeidsinnvandringsmeldinga ble det vurdert å innføre en modell med forhåndsgodkjenning av bedrifter. Modellen ble ikke gjennomført i ny utlendingslov og forskrift da den ble vurdert til å være administrativt krevende og føre til lengre saksbehandlingstider. Utlendingsdirektoratet hadde store restanser på den tiden. For å oppnå det samme formålet, nemlig rask og effektiv rekruttering av kvalifisert arbeidskraft, ble det innført en enklere hurtigprosedyre kalt ”tidlig arbeidsstart”. Ordningen legger til rette for at arbeidsgiveren raskt kan rekruttere den faglærte arbeidskraften virksomheten har behov for. Arbeidsgiveren kan søke oppholdstillatelse på vegne av arbeidstakeren, og arbeidstakeren kan reise inn i landet og starte arbeidet mens søknaden er til behandling. Det er få klager i dag om at saksbehandlingstiden er for lang. Kravene som er satt til Utlendingsdirektoratet for saksbehandling av arbeidssaker, er å behandle 80 % av søknadene innen fire uker. Jeg mener at ordningen med tidlig arbeidsstart fungerer i tråd med formålet, og at behovet for å utvide ordningen ikke er til stede siden saksbehandlingstiden har gått ned.

4. STORTINGET BER REGJERINGEN GJENNOMGÅ GODKJENNINGSSYSTEMET FOR UTENLANDSK UTDANNING OG INNFØRE EN TIDSFRIST SLIK AT DET BLIR ENKLERE OG RASKERE Å FÅ GODKJENT UTENLANDSK UTDANNING.

Regjeringen ser viktigheten av at behandlingstiden går ned per søknad da kvalifiserte personer med utenlandsk utdanning kan bli en nyttig og produktiv del av samfunnet som Norge kan dra erfaringer og kunnskaper av. Regjeringen har de seneste årene iverksatt en rekke tiltak for å effektivisere og forbedre ordningene for godkjenning av utenlandsk høyere utdanning, blant annet opprettelsen av et informasjonssenter, oppdatering av database for god-

kjenningsvedtak og styrking av NOKUTs ressursituasjon.

NOKUT har over flere år opplevd en stor vekst i antall søkere til ordningen med generell godkjenning. NOKUT mottok til sammen 5125 søknader i 2012, en økning på nærmere 18 % fra året før. Antallet søknader har steget hvert år fra 2006 da antallet nye søknader var 2288. NOKUT forventer nå 6400 søknader i 2013. Søknadsveksten har utfordret kapasiteten i NOKUT.

NOKUT fikk sommeren 2012 en tilleggsbevilgning på 3 mill. kroner, og i statsbudsjettet for 2013 fikk de utvidet sin årlige tildeling med 10 mill. kroner. Disse pengene skal blant annet gå til å følge opp den økende etterspørselen etter godkjenning, herunder å få ned restansen, og til informasjon om godkjenningsordningene. NOKUT har påpekt overfor Kunnskapsdepartementet at de har behov for å fornye saksbehandlersystemet sitt. NOKUT fikk derfor en tilleggsbevilgning i 2012 på 1 mill. kroner til et prosjekt for utredning av innføring av nytt IKT-system.

Det eksisterer i dag en nasjonal godkjenningssdatabase (NAG) som gir informasjon om tidligere godkjenningsvedtak. Denne fungerer som et saksbehandlerværktøy for universiteter og høyskoler når de fatter vedtak om faglig godkjenning av utenlandsk utdanning. Kunnskapsministeren har satt i gang et arbeid med å videreutvikle og modernisere denne databasen. Når den moderniserte databasen tas i bruk mot slutten av 2013, vil den bidra til å bedre kvaliteten og effektiviteten på godkjenningsarbeidet ved universiteter og høyskoler.

NOKUT hadde i 2012 en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 2,8 måneder. Med den store søknadsveksten anslår NOKUT at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden vil øke noe. Regjeringen ønsker selvsagt at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden blir så lav som mulig. Men det presiseres at all godkjenning av utenlandsk utdanning må baseres på to bærende prinsipper. For det første har søkerne krav på individuell, ikke-diskriminerende og transparent behandling i tråd med Lisboa-konvensjonen. For det andre må samfunnet beskyttes mot falske dokumenter og utdanninger som kvalitativt ikke kan sammenlignes med norsk høyere utdanning. Uten vektlegging av begge prinsippene vil enhver godkjenningsordning miste sin legitimitet. Lisboa-konvensjonen setter ingen bestemte krav til saksbehandlingstid, men oppfordrer landene til å ha en gjennomsnittlig saksbehandlingstid som er lavere enn fire måneder.

Det er avgjørende å få verifisert dokumenter hvor det fremkommer tvil. Hvis ikke, vil hele ordningen miste den høye verdien den har for samfunnet i dag. Den som vil lide mest under det, er den enkelte søkeren. En innføring av en tidsfrist for søknadsbehand-

lingen vil derfor ha den konsekvensen at NOKUT vil måtte avslå flere saker, som følge av at NOKUT ikke har mottatt dokumentasjon fra utdanningslandets myndigheter eller institusjoner som NOKUT har etterspurt i forbindelse med verifiseringer. Derfor vil innføringen av en slik tidsfrist ikke være en god løsning, verken for samfunnet eller for søkerne.

5. STORTINGET BER REGJERINGEN ENDRE REGLENE FOR ARBEIDSTILLATELSE SOM FAGLÆRT, SLIK AT KRAVENE TIL KOMPETANSE I STØRRE GRAD BESTEMMES AV ARBEIDSGIVERNE.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at arbeidsgiver selv står nærmest til å vurdere hvilken kompetanse virksomheten har behov for, og rekruttere deretter. Med det nye regelverket fra 2010 la vi til rette for at kravene til arbeidstakers kompetanse i større grad bestemmes av arbeidsgiverne i tråd med dette representantforslaget. Etter ordningen med tidlig arbeidsstart tar arbeidsgiveren ansvar for at kompetansen er god nok. Ordningen gir arbeidsgiver, herunder et internasjonalt selskap, som kan legge frem skatteattest og egenerklæring om å overholde krav innen helse, miljø og sikkerhet, anledning til å rekruttere arbeidskraft direkte og arbeidstakeren kan begynne å arbeide før søknaden er ferdig behandlet. Ordningen gjelder for faglærte. Som nevnt under forslag 3, synes ordningen med tidlig arbeidsstart for faglærte å fungere i tråd med formålet, og den legger til rette for en raskere rekruttering av kvalifisert arbeidskraft.

6. STORTINGET BER REGJERINGEN FORENKLE PROSEDYRENE FOR FORLENGELSE/FORNYELSE AV ARBEIDSTILLATELSER.

Utviklingsprogrammet EFFEKT er et sentralt tiltak for bedre brukerservice og effektivisere utlendingsforvaltningen med mål om blant annet redusert saksbehandlingstid. Som en del av dette programmet er det innført et system for forenkling av prosedyrene for kurante fornyelser av oppholdstillatelser. Løsningen innebærer en enklere søknadsprosess og delvis automatisert saksbehandling i fornyelsessaker der det erfaringsmessig ikke er behov for en skjønnsmessig vurdering. Pr. i dag er ikke oppholdstillatelsene for å kunne arbeide inkludert i kurante fornyelser grunnet tekniske utfordringer mellom utlendingsforvaltningen og Skatteetaten. Det skal skje en automatisk sjekk opp mot søkerens lønns- og trekkoppgave i forbindelse med regelsjekken, og løsningen for dette er foreløpig ikke på plass. Etter planen skal også disse oppholdstillatelsene inkluderes i kurante fornyelser før sommeren 2013.

7. STORTINGET BER REGJERINGEN SETTE I GANG ET ARBEID MED SIKTE PÅ Å FORENKLE BÅDE REGLER OG PROSEDYRER FOR Å SIKRE RASK GODKJENNING AV ARBEIDSSØKERE TIL NORGE.

Som forslagsstillerne selv skriver har saksbehandlingstiden i Utlendingsdirektoratet gått ned de senere årene. I tildelingsbrevet til direktoratet for 2013 er det stilt krav om at 80 prosent av arbeidssakene skal være behandlet innen fire uker fra saken er mottatt i Utlendingsdirektoratet, og at minimum 95 prosent av sakene skal behandles innen åtte uker. Ingen saker skal bli eldre enn 16 uker med mindre det foreligger særskilte grunner. I de tilfellene hvor saksbehandlingen i 2012 tok over 16 uker, opplyser Utlendingsdirektoratet at dette skyldtes at de ventet på avklaringer av andre forhold i utlendingssaken eller på manglende dokumentasjon. Jeg mener at sakene allerede i dag håndteres på en effektiv og god måte men departementet vil til enhver tid vurdere tilpasninger og endringer som kan effektivisere ytterligere. Departementet følger saksbehandlingstiden nøye.

8. STORTINGET BER REGJERINGEN FORENKLE REGELVERKET OG PROSEDYRENE FOR ARBEIDSMENN OG INNVANDERE FRA IKKE-EU-LAND SOM ØNSKER Å HA EKTEFELLE/BARN MED TIL NORGE.

Det er i dag et mål at 80 prosent av sakene til familiemedlemmer som kommer i følge med arbeidstakere, skal behandles innen tre måneder. Dette målet blir nå innfridd.

I mange tilfeller hvor arbeidstakeren har fått tillatelse, vil familien få et såkalt D-visum slik at familien kan søke om opphold fra Norge. Dersom familien søker om opphold etter at arbeidstakeren har fått innvilget sin oppholdstillatelse, vil familiens søknader bli behandlet innen få virkedager etter at Utlendingsdirektoratet har mottatt søknadene. På grunn av den nylige endringen i utlendingsforskriften § 10-3 første ledd om at arbeidsgivere etter fullmakt kan fremme søknad om oppholdstillatelse fra Norge på vegne av arbeidstakere og deres nærmeste familiemedlemmer, antas det at flere av søknadene i fremtiden vil fremmes samtidig med arbeidstakerens. Endringen ble gjennomført for å effektivisere søknadsprosessen for arbeidstakere som ønsker å ha med sin familie til Norge.

9. STORTINGET BER REGJERINGEN SØRGE FOR AT SØKNADER OM ARBEIDS- OG OPPHOLDSTILLATELSE BEHANDLER FAMILIEN UNDER ETT OG AT PERSONNUMMER UTSTEDES TIL HELE FAMILIEN MED EN GANG VEDTAKET FORELIGGER.

Siden utfallet av søknaden om oppholdstillatelse til arbeidstakere påvirker utfallet av søknaden fra

familien, må søknad om oppholdstillatelse for å arbeide behandles først. Utlendingsdirektoratet har gode rutiner som ivaretar samordningen av søknad om oppholdstillatelse og søknad om opphold fra familien, slik at sakene kan behandles umiddelbart etter hverandre. Det er også utviklet nye tekniske løsninger gjennom EFPEKT-programmet som gjør samordningen av disse sakene enklere.

For øvrig er det Skatteetaten som er ansvarlig for å utstede personnummer. Det kreves personlig oppmøte på Skattekontoret, og kan bare gjøres etter ankomst til Norge.

10. STORTINGET BER REGJERINGEN UTARBEIDE RETNINGSLINJER FOR POLITIDISTRIKTENE SOM FORENKLER MOTTAK AV ARBEIDS- OG OPPHOLDSSØKNADER OG MED KRAV OM AT SØKNADER SOM MOTTAS SENDES UDI INNEN EN KORT FRIST.

Regjeringen er opptatt av rask saksgang i arbeidssaker. I tildelingsbrevet til Politidirektoratet (POD) for 2013 er det stilt krav til politiet om å redusere saksbehandlingstiden for arbeidssaker og familiesaker sammenlignet med 2012.

Slik førstelinjen i utlendingssaker er organisert i dag mottar politidistriktene søknader om oppholdstillatelser fremmet i Norge. Politiet ekspederer sakene der de ikke selv har vedtakskompetanse, til Utlendingsdirektoratet. Politiet har ikke vedtaksmyndighet i førstegangssøknader som faglært. Politiet skal sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst slik at man unngår økt saksbehandlingstid fordi etatene må sende saken frem og tilbake. Politiet har i den forbindelsen behov for å kontrollere ektheten av originaldokumenter før disse oversendes til Utlendingsdirektoratet. Derfor må søkerne fremlegge originaldokumenter for politiet.

Forslagsstillerne skriver at det kan gå flere uker fra en søknad er levert politiet til den oversendes Utlendingsdirektoratet. På bakgrunn av tilbakemeldinger fra noen forespurte politidistrikter er mitt hovedinntrykk at søknader om slike oppholdstillatelser videresendes direktoratet for avgjørelse i løpet av et par dager etter oppmøte hos politiet. Det kan gå lengre tid dersom politiet må vente på tilleggsopplysninger i saken. Dette vil gi et bedre grunnlag for å følge utviklingen på området og vurdere behov for tiltak. Departementet kan ikke se at det foreligger informasjon som tilsier at det nå er behov for å utarbeide retningslinjer for politidistriktene med krav om rask oversendelse av saker til Utlendingsdirektoratet.

For å sikre rask behandling av arbeidssaker er det opprettet Servicesenter for utenlandske arbeidstakere (SUA) i Oslo, Stavanger og Kirkenes som tar i mot søknader om oppholdstillatelse som faglært og utsteder registreringsbevis for EØS-borgere. Behand-

lingstiden av saker er her vesentlig raskere enn tilsvarende saker innlevert andre steder. I siste halvdel av 2012 var det en gjennomsnittlig mediantid på godt under ti dager for behandling av søknad om oppholdstillatelse ved alle tre SUA-kontorene. Dette er raskt og i henhold til den servicegarantien som SUA tilbyr. Mediantiden viser tiden det tar å behandle en søknad fra den er mottatt hos SUA og til Utlendingsdirektoratet har fattet et vedtak. Når saker ikke behandles innen fristen på ti dager, skyldes det i hovedsak at det må innhentes ytterligere dokumentasjon.

Forslagsstillerne skriver at de er kjent med at det kan gå 2 – 3 måneder fra søknaden er innlevert til den er ferdigbehandlet. Til dette vil jeg bemerke at saksbehandlingstiden regnes fra når søkeren har møtt hos politiet med nødvendige dokumenter. Det er forståelig at hele denne tiden oppleves som saksbehandlingstid for søkeren. Politiet har imidlertid erfart at mange ikke benytter den første timen de blir tilbudt, og heller ikke har nødvendig dokumentasjon når de møter til time slik at det må bookes ny time

Justis- og beredskapsdepartementet er i gang med å vurdere hvordan eventuelle endringer i oppgavefordelingen mellom politiet og Utlendingsdirektoratet i førstelinjen kan bidra til mer effektiv ressursbruk, kortere saksbehandlingstider og bedre brukerservice. Oppgavefordelingen vil også bli vurdert i lys av Politianalyseutvalgets rapport som skal avgis i juni 2013.

11. STORTINGET BER REGJERINGEN FREMME EN SAK OM HVORDAN STATEN KAN BIDRA TIL Å SIKRE ARBEIDSINNVANDRERE GRUNNLEGGENDE NORSKOPPLÆRING, DER AKTØRER FRA FRIVILLIGE OG IDEELLE ORGANISASJONER TREKKES INN, SLIK AT MAN FÅR EN EFFEKTIV OG FLEKSIBEL UNDERVISNING TILPASSET ARBEIDSINNVANDRERNES BEHOV.

Arbeidsinnvandrere fra land utenfor EØS-/EFTA-området og deres familiemedlemmer har plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, men har ikke krav på å få opplæringen gratis. Plikten for denne gruppa er 300 timers opplæring. Personer med opphold etter EØS-/EFTA-regelverket, samt norske og nordiske borgere, har verken rett eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Regjeringen ønsker å styrke arbeidsinnvandrernes stilling i arbeidslivet og deltakelse i samfunnet. Som en oppfølging av Arbeidsinnvandringsmeldinga har regjeringen satt i gang flere informasjonstiltak overfor gruppen. Arbeidsinnvandrere kan benytte seg av ordinære tiltak og tjenester på linje med andre arbeidstakere. Det er viktig at arbeidsinnvandrere tilegner seg norskkunnskaper for fullt ut å kunne delta i norsk arbeids- og samfunnsliv. Det forutsettes at

arbeidsinnvandrere på grunn av sin posisjon som lønsmottakere, vil kunne betale for norskopplæring selv. Vi antar at det er i arbeidsgivernes interesse å sikre at de ansatte behersker norsk og har grunnleggende kunnskaper om det norske samfunnet, og at arbeidsgiverne derfor ofte betaler for opplæringen.

Mange arbeidsinnvandrere deltar i norskopplæring. I Oslo var det eksempelvis 55 prosent av deltakerne i norskopplæring i 2011 som betalte for opplæringen. Det finnes både kommunale og private tilbydere og noen frivillige organisasjoner som tilbyr språkopplæring. En del kommuner har kveldsundervisning for å tilrettelegge for norskopplæring blant arbeidstakere, herunder arbeidsinnvandrere. Nettbaserte opplæringsprogrammer kan også være egnede tilbud for arbeidsinnvandrere, ettersom det er en fleksibel opplæringsform som lett lar seg kombinere med arbeid. Regjeringen har blant annet gitt støtte til Migranorsk, for å utvikle et nettbasert norskopplæringskurs i Helse, miljø og sikkerhet.

For arbeidsledige arbeidsinnvandrere har Arbeids- og velferdsetaten flere arbeidsrettede tiltak som blant annet kan bidra til styrke språkferdighetene til den enkelte gjennom arbeidsmarkedsopplæring spesielt tilrettelagt for arbeidsinnvandrere, og bistand gjennom praksisplass for å praktisere norskferdigheter. Som en oppfølging av Meld. St. 6 (2012-2013) En helhetlig integreringspolitikk, har regjeringen nedsatt en arbeidsgruppe som blant annet skal gjennomgå og vurdere bruken av arbeidsmarkedstiltak for innvandrere. Som en del av dette arbeidet vil det bli vurdert om yrkesrettet språkopplæring bør bli en større del av det ordinære arbeidsmarkedstilbudet til arbeidsledige og personer med nedsatt arbeidsevne og svake norskkunnskaper. Dette vil også gjelde arbeidsinnvandrere.

Det er kommunene som har ansvar for å tilby opplæring i norsk og samfunnskunnskap for personer med rett og/eller plikt etter introduksjonsloven. Opplæringen kan gis av kommunen, eller av andre kommuner som har inngått samarbeid med, for eksempel private tilbydere. Det er kommunen selv som avgjør dette, og som til enhver tid har ansvaret for at opplæ-

ringen tilfredsstillers lovens krav. Vox – Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk - administrerer en sentral ordning med godkjenning av private tilbydere. For personer som ikke får gratis norskopplæring, vil denne godkjenningsordningen kunne bidra til å kvalitetssikre tilbudet og være en støtte i valget mellom flere tilbydere.

12. STORTINGET BER REGJERINGEN STYRKE OG MODERNISERE INFORMASJONS- OG VEILEDNINGSSYSTEMENE FOR Å TILPASSE DISSE TIL DEN NYE VIRKELIGHETEN MED MANGE ARBEIDSINNVANDRERE. FOR Å LØSE DISSE UTFORDRINGENE BØR FRIVILLIGE OG IDEELLE ORGANISASJONER I STØRRE GRAD TREKKES INN I DETTE ARBEIDET.

En av de viktigste betingelsene for at innvandrere skal kunne bruke sin medbrakte kompetanse, er informasjon. Som en oppfølging av Arbeidsinnvandringsmeldinga har regjeringen igangsatt flere informasjonstiltak. I 2010 opprettet Regjeringen et nytt informasjonssenter; *INVIA*, som en del av *NOKUT*. Senteret gir brukerne rask og oversiktlig informasjon om godkjenningsordninger og om ulike veier til godkjenning av utenlandske kvalifikasjoner. Her kan søkere få tilpasset veiledning avhengig av om de ønsker videre studier eller arbeid i Norge. Videre kan arbeidsgivere få informasjon om hvordan prosessen er for å håndtere arbeidssøkere med utenlandske kvalifikasjoner.

Startpakken *Ny i Norge* inneholder systematisk informasjon om rettigheter og plikter og er tilgjengelig i trykt og elektronisk form på flere språk. www.taxnorway.no er en informasjonsside fra Skatteetaten for utenlandske arbeidstakere, norske og utenlandske arbeidsgivere og næringsdrivende med informasjon om skattesystemet i Norge.

Frivillige gjør en viktig og stor innsats med å hjelpe arbeidsinnvandrere å tilpasse seg det norske samfunnet. Regjeringen vil fortsatt støtte slikt arbeid og har videreført tilskuddet til frivillige organisasjoners informasjons- og veiledningstiltak rettet mot arbeidsinnvandrere og andre som ikke omfattes av introduksjonsordningen.